

Hamza Ýusuf kim we nädip Şotlandiyanyň ilkinji musulman lideri boldy?

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Hamza Ýusuf kim we nädip Şotlandiyanyň ilkinji musulman lideri boldy? HAMZA ÝUSUF KIM WE NÄDIP ŞOTLANDIÝANYŇ ILKINJI MUSULMAN LIDERI BOLDY?

Päkistandan Şotlandiýa göçen maşgalada önüp-ösen 38 ýaşly Hamza Yusufyň iň esasy maksady täze garassyzlyk referendumyny geçirmek.

38 ýaşly Hamza Yusuf maşgalasyna syýasata girmek pikirini aýdan wagtynyň ömrüniň iň gorkunç pursatlaryndan biri bolandygyny aýdýar (Reuters)

Beýik Britaniýa «üstünde gün batmaýan imperiya» titulyny gazandyran Hindistandaky we Päkistandaky häkimiýeti 75 ýyl öñ soñlandy, ýöne Günorta Aziýadan gelýän göç akymy Britaniýanyň gelejeginde täsirli rol oýnamagyny dowam etdirýär.

Hamza Yusuf hem soñky ýyllarda Birleşen Korollygyň premýer-ministri Rişi Sunak, İçeri işler ministri Suella Brawerman, London munisipalitetiniň başlygы Sadyk Han bilen dowam edýän zynjyryň soñky halkasy bolup taryha girmegi başardy.

Nikola Sturgeondan boşan Şotlandiyanyň Döwlet partiýasynyň (SNP) başlygynyň kürsüsije birinji tapgyrda sesleriň 48%-ni, ikinji tapgyrda bolsa sesleriň 52%-ni alyp saýlanan H. Yusuf

Şotlandiýanyň etniki azlykdan bolan birinji lideri bolmagy başardy.

Partiýanyň ýolbaşçylygy üçin geçirilen saýlawda üstün çykmagynyň yzysüre çykyş eden Hamza Ýusuf şeýle diýdi: – Gynansak-da, hazır aýatda diri däl garry eneme we atama minnetdarlyk bildirmek isleýärin. Altmyş ýyl öñ Penjapdan Şotlandiýa göçüp gelendikleri üçin elmydama olara alkyş okap gezerin. Bu ýurduň iňlisçäni çalasowat bilyän migrantlarynyň agtygynyň Şotlandiýanyň premýer-ministri bolmagynyň öñüsyrasynda duran gününü ýatsa-tursa oýlaryna-da getirmezdiler.

Oglunyň SNP-niň ýolbaşçylygyna saýlanmagynyň yzyndan metbugat serişdeleriniň ünsünü çeken H.Ýusufyň ejesi başlyk oglunyň özünü diňläp-diňlemejegi soralanda, henek gatyşykly «Bilýäňiz-ä, men şindizem onuň ejesi. Sözümi diňlemejek bolsa gulagyndan towlaryn» diýip jogap berdi.

• **Penjapdan we Nairobiđen Glazgowa uzaýan kyssa**

Özi Glazgowda doglan SNP-niň täze ýolbaşçysy Hamza Ýusufyň kakasy Pákistanyň Penjap welaýarynda, şeýle-de asly penjaply ejesi bolsa Keniýanyň paýtagty Nairobiđe dünýä indi.

Iki maşgala hem altmyşynjy ýyllarda Şotlandiýa göçdi.

2018-nji ýylда beren bir reportažynda H.Ýusuf ejesiniň maşgalasynyň Keniýada duçar bolan milletparazçylykly hüjümlerinden söz açyp, garry enesine palta bilen topulanlaryndan soñ ýurtdan çykyp gaýdandyklaryny gürrün beripdi.

Şol döwür britan hökümeti Iňlis Milletler jemgyýetiniň agzasy bolan ýurtlaryň raýatlaryny Angliýa gelip, zawod-fabriklerde işlemäge çagyrdy welin, maşgala Şotlandiýa sary ýola düşdi.

Ýusufyň atalarynyň biri fabrike işe girip tikiň maşynyny ýörenen bolsa, beýlekisi awtobuslarda petekçi bolup işledi.

Hamza Ýusuf 1985-nji ýylда maşgalanyň Şotlandiýada guran täze durmuşynyň bir parçasы bolup dünýä indi.

Başlangyç bilim berýän mekdebe gatnap başında özünüň etniki azlykdan bolan iki çaganyň biridigini aýdýan Ýusuf «11-nji

sentýabr teraktynyň» diňe dünýäni däl, özuniňem durmuşyny boýdan-başa özgerdendigini aýdýar.

«11-nji sentýabr teraktyndan» bir gün öňem futbol we başga zatlar hakda gyzyklanýan deň-duşlarynyň özüne jogap tapmasy kyn soraglary berendigini aýdýan Ýusuf 2018-nji ýylda «Holyrood»-a veren interwýusynda şeýle diýýär:

– Menden «musulmanlar näme üçin Amerikany ýigrenýär?» diýip soradylar. Erbet niýet bilenem soramadygam bolsalar, muňa jogap berip bilerin öýdýärdiler. Men şonda has köp zatlary öwrenmelidigi mi pikir edendigim ýadyma düşýär. Şeýdibem şol pikirim meni köp derejede şumatky ýeten derejäme getirdi. Çünkü maşgalam hakda has köp zatlary soramalydym, dinleri, medeniýetleri, bärík näme sebäpli gelendikleri hakda köp soraglaryny bermelidim.

Maşgalqsynyň özünden lukman, aklawjy ýa-da buhgalter bolmagyna garaşandygyny aýdýan Ýusuf, olara syýasata girmek pikirini aýdan wagtynyň ömrüniň iñ gorkunç pursatlaryndan biri bolandygyny aýdýar.

• **Parlament assistentliginden ministrlige çenli beýgeldi**

Glazgow uniwersitetinde syýasat boýunça bilim alandan soň Şotlandiýanyň parlamentinde işläp başlan Ýusuf 2007-nji ýylda SNP-niň deputaty Beşir Ahmediň assistenti boldy.

Özü-de altmyşynjy ýyllarda Pákistandan Şotlandiýa göçen B.Ahmet awtobus sürüjisi bolup başlan Şotlandiýadaky durmuşyny ýurduň akýagyz bolmadyk ilkinji deputaty bolup dowam etdirýärdi.

B.Ahmet ýüregagyry zerarly aradan çykansoň, şol wagtyň premýer-ministri Aleks Salmond partiýanyň içinde işbaşarjaň ýaş ýigit hasaplanan Ýusufý öz toparyna goşdy.

2011-nji ýylda ilkinji gezek halk deputatpygyna saýlanan Ýusuf şotland parlamente Pakistan mahsus milli eşikleri bilen gelip urdu we iňlis dillerinde kasam içdi.

2018-nji ýylda Sturgeonyň geçiren wezipe çalşygy wagtynda Adalat ministri wezipesine bellenen Ýusuf 2021-nji ýyla çenli şol wezipesinde oturdy. Hamza Ýusuf 2021-nji ýyldan 2023-nji

ýyla çenli bolsa Saglygy goraýyş ministri bolup işledi.

- **Hamza Yusuf Şotlandiýa üçin nämäni wada berýär?**

SNP-niň basgańçaklaryna çalt dyrmaşan 38 ýaşly täze ýolbaşy partiýanyň adminstrasiýasy tarapyndan «dowamlylyk talaşgäri» hökmünde görülýärdi.

Birnäçeleri ony Sturgeon döwründe ýoredilen syýasy ugurlary dowam etdirjek adam hasaplaşa, goldawçylary diýseň galmagally geçen liderlik ýaryşynyj yzyndan Ýusufýň partiýany birleşdirmek bilen birlikde «Şotland Yaşyllary» bilen gurlan ýaranlygy dowam etdirmek üçin mynasyp adamdygyny öñe sürüyär.

Ýusuf Sturgeon hökümetimiň jynsyýet kanuny reformasyny goldanlaryň biridi. Dekabr aýynda geçen kanun gözden geçirilişi raýatlaryň resmi jynsyýetlerini üýtgetmegini aňsatlaşdyrýardy, emma London hökümmeti tarapyndan weto edildi.

Hamza Yusuf bu düşünişmezlikde üstün çykmak üçin hukuk konsultasiýasyny Alan ýagdaýynda Birleşen Korollygyň hökümetiniň wetosyny suda bermegiň pikirini edýär. Asly pákistanly şotland lideri garaşsyzlygyň gazanyl magy üçin partiýanyň «öňdebaryjy gymmatlyklar» üçin has köp göreşmeli boljakdygyny we jynsyýet kanuny reformasynyňam munuň bir böleginini öñe sürüyär.

1-2 ýaşly çagalara edilýän döwlet kömegini, BMG-nyň şertnamalaryny öz içine alýan täze adam hukuklary, gjñden ýaýran narkotiki ölümlere garşıy去做mek hem Ýusufýň beren wadalarynyň başyny çekýär..

- **Hamza Yusuf Şotlandiýany garaşsyzlygyna gowuşdyryp bilermi?**

Şotland syýasatynyň sanawynyň başyny mydamalyk çekip gelýän garaşsyzlyk meselesi Ýusufýň halypasy Sturgeondan tapawutlanýan arasyň açýan meselerden biri bolup ünsüni çekýär.

Ikisi-de garaşsyzlygy gazanmagyň tarapdary bolsalarám, Yusuf Sturgeonyň soňky saýlawlary garaşsyzlyk üçin açık referendumda öwürmek syýasatyna goşulmaýandygyny aýtdy.

Ýusuf munuň ýerine garaßsyzlygy goldaýan «saldamly köpcülik» döretmek isleýändigini we garaßsyzlyga berilýän goldawyň 50-51% çemesi bolmagynyň heniz ýeterlik däldigini nygtaýar. Şeýle-de liderlik ýaryşy wagtynda garaßsyzlygy gazanmaga sabyrszylanýan raýatlaryň goldawyny almak isleýän Ýusuf garaßsyzlyga berilýän goldawy synap görmek üçin referendum geçirilip bilinjegini aýdypdy.

SNP-niň lideri ofisdäki birinji gününden başlap garaßsyzlyk üçin kampaniya başlajagyny we partiýanyň bu meselede «bäşinji mehanizmada» hereket etjekdigini wada beripdi.

2014-nji ýylda geçirilen garaßsyzlyk referendumunda şotland haljy Birleşen Korollygyň düzümünde galmagy makul bilipdi. Emma 2016-njy ýylda Birleşen Korollygyň Ýewropa bileleşiginden (ÝB) çykmagynyň yzyndan Şotlandiyada garaßsyzlygyň tarapdarlary barha köpeldi. Şotlandiyada halkyň 62%-i «Brexit» referendumunda ÝB-de galmaly diýip ses beripdi.

Bäs ýylyň dowamynda täze garaßsyzlyk referendumynyň geçiriljegini aýdan Ýusuf ilkinji musulman lideri olan Şotlandiyasyny Birleşen Korollykdan goparybilen şahsyét hökmünde taryha girme mümkünçiligini elinde saklayar.

Emma Britaniýanyň galan bölegi ýaly Şotlandiyá-da garaßsyzlykdan has köp gündelik meseleler bilen başagaý bolanyny gowy görýär. Ýusufyň ýolbaşçylyk etjek SNP saýlawçylarynyň içinde-de garaßsyzlygy baş mesele hasaplaýanlar zordan 30%-e ýetýär.

Şol saýlawçylar toparynyňam 65%-i ýasaýşyň gymmatlygyny, 58-i saglygy goraýyş ulgamyny, 31%-i ykdysadyýeti üns berilmeli iň wajyp meseleler hasaplaýar.

Birnäçe hünärmən Ýusufyň halypasy Strurgeon ýaly gündelik meseleleriň deregne, ýetmesi kyn maksat bolan garaßsyzlyga üns bermegiň syýasy duzakdygyny pikir edýär.

Peýdalanylan çeşmeler: Holyrood, BBC, iNews, The Herald Scotland, Scotsman, CNN, The Conversation

Baryş KAYGUSUZ,
@barisyak

Sişenbe, 28.03.2023 ý. Publisistika